

เทศน์เช้า วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันปีใหม่ แล้วเป็นวันพระด้วย วันปีใหม่เขาให้ของขวัญกัน คนอื่นให้ แต่ถ้าเป็นปีใหม่ของเรานะ คุณมันมีขวัญ เรียกว่าขวัญ ปลอดภัย เราจะเรียกขวัญของเรา ถ้าเรามีขวัญกำลังใจ “ขวัญ” เห็นไหม ขวัญข้าว ขวัญแผ่นดิน ขวัญต่าง ๆ เขามีขวัญของเขา เรามอบของขวัญกัน แต่เวลาคนอื่นเขามอบให้ เขามอบเป็นวัตถุ เขามอบให้เป็นคำสั่งสอน คำสั่งสอนนะ ปลอดภัย โลกหัวใจให้หัวใจเข้มแข็งขึ้นมา

แต่ถ้าเรามีขวัญของเรานะ นี่มีขวัญของเรา เราจะมีกำลังใจของเรา เราจะมีจุดยืนของเรา เราไม่ต้องให้ใครมาให้ขวัญเรา เห็นไหม ให้ของขวัญเรา ให้มาแล้วเราก็ต้องให้ของขวัญเขา เพราะมันเป็นสังคมใหม่ แต่ถ้าเราให้ของขวัญเราได้ ของขวัญคือสติ คือปัญญา ถ้าเรามีสติ มีปัญญาของเรา เรามีจุดยืนของเรา เราจะเข้าใจต่าง ๆ ในสังคมโลกนี้ได้

วันนี้วันปีใหม่ พร้อมกับวันพระด้วย วันนี้วันพระนะ วันพระนี้สำคัญ ถ้าวันพระสำคัญ พระเป็นผู้ประเสริฐ เห็นไหม วันพระ วันโกน เขาให้ทำบุญกุศลถึงกัน แล้วเวลาเราพยายามทำตัวของเรา ถ้าเราเป็นพระภายใน เราไม่ได้บวชพระ แต่เราบวชใจของเรา เราก็เป็นพระได้ การเป็นพระได้ ถ้าจิตใจเราเป็นอริยทรัพย์ อริยสงฆ์มันเป็นของจากภายใน

เปลือกภายนอกมันเป็นเพศบอกเท่านั้นเอง เพศหญิง เพศชาย เพศสมณะ เพศนักบวช แต่ถ้ามันเป็นความจริงในหัวใจเราขึ้นมา วันนี้วันพระ ถ้าวันพระเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตใจเราจะเข้มแข็งขึ้นมา จิตใจเราจะมีจุดยืนขึ้นมา ถ้าคนไม่มีจุดยืน นี่เขาบอกสวดมนต์ข้ามปี การสวดมนต์เราเห็นประโยชน์นะ การสวดมนต์ข้ามปีเราเห็นประโยชน์ของเขา

คุณคนมาทำบุญ เห็นไหม ทาน ศีล ภาวนา “ผู้ใดทำบุญเสียสละทานร้อยพันพันหน ไม่เท่าถือศีลบริสุทธิหนหนึ่ง มีศีลบริสุทธิร้อยพันพันหน ไม่เท่ากับทำความสงบของใจหนหนึ่ง” มีใจสงบนะ ทำสมาธิได้ร้อยครั้งพันครั้ง แต่ถ้าไม่เกิดปัญญาขึ้นมา สมาธิก็คือสมาธิ นั่นละ

มันจะเกิดปัญญารุ่งขึ้นมาหนึ่ง...ปัญญาอันนั้น ! ปัญญาอันนั้นจะชำระกิเลส ถ้าปัญญาอันนั้นมันชำระกิเลส นี่ชำระกิเลสของใคร ? เวลาเราทุกข์เราร้อนกันนี่คนปลอบประโลมเราได้นะ แต่ถ้าจิตใจเรามีจุดยืนของเรา เราจะแก้ไขของเรา

นี่วันพระ ถ้าพระ พระเป็นผู้ประเสริฐ ประเสริฐมาจากไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐมาจากไหน ไปรื้อค้นจากเจ้าลัทธิต่าง ๆ รื้อค้นขนาดไหน ก็รื้อค้นมา รื้อค้นจากศาสนาต่าง ๆ ลัทธิต่าง ๆ ไปศึกษากับเขามา นี่ว่างเปล่า ๆ ทั้งนั้น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา ก็อาศัยอานา-ปานสติเป็นพื้นฐาน อานา-ปานสติคือกำหนดลมหายใจเข้ามาก่อน ให้จิตมันสงบเข้ามา แล้วย้อนกลับมาชำระล้างกิเลสในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาชำระล้างขึ้นมาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม นี่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระธรรม มีรัตนะ ๒ เวลามาเทศน์ธรรมจักๆ พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม สงฆ์องค์แรกของโลกเกิดขึ้นมา สงฆ์องค์แรกเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมา เพราะเหตุใด ? เกิดขึ้นมาเพราะเห็นธรรมไป

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา” แต่ทำไมทุกข์ร้อนมันไม่ดับไปเป็นธรรมดาละ นี่มันดับไปแล้วทำไมมันเกิดขึ้นมาอีกละ ? ถ้ามันเกิดขึ้นมา สิ่งที่ไม่เป็นความจริงขึ้นมา มันก็เกิดดับ ๆ มันดับไปแล้วมันก็เกิดขึ้นมาอีก แต่ถ้ามันเป็นความจริง มันถอนรากถอนโคนนะ ความที่ถอนรากถอนโคนมันมาจากไหน

ทานร้อยหนพันหนไป เราทำทานร้อยหนพันหน เราเสียสละทานขึ้นมามันเป็นของหายาบ ๆ คำว่า “ของหายาบ ๆ” ยังเสียสละกันไม่ได้ การเสียสละนะ คำว่า “เสียสละ” มันเสียสละมาจากหัวใจ ถ้าหัวใจมันเสียสละขึ้นมาสิ่งนี้ทั้งหมด ผู้ที่ทำบุญกุศลจนสูงส่งขึ้นมาละ สิ่งที่เขาถือมาเพราะจิตใจเขาเสียสละมาตั้งแต่บ้าน ถ้าจิตใจเขาเสียสละมาตั้งแต่บ้าน สิ่งนี้ไม่มีคุณค่าเหนือหัวใจเขาหรอก เขาเสียสละมาตั้งแต่บ้าน แต่ถ้าหัวใจของเรายังไม่ถึง นี่มันละล้าละลัง ๆ นี่พูดถึงธรรมที่ท้าทาย ทำยากมันทำที่หัวใจนะ

แต่วัตถุ ถ้าวัตถุมันมีคุณค่า คลังสินค้ำมันมีคุณค่ามากกว่านั้นอีก คลังสินค้ำมันสิ้นเลย แล้วมันมีคุณค่าอะไรละ คลังสินค้ำมันมีชีวิตใหม่ คลังสินค้ำใครไปบริหารจัดการมัน แต่นี่มนุษย์

ความรู้สึกถ่อมมันมา ความรู้สึกอันนี้มีคุณค่า ความรู้สึกนี้ถ่อมมา เห็นใหม่ ถ้อยสิ่งนี้มา ความรู้สึกนี้เสียดล แต่เสียดลมันแสดงออกค่าน้ำใจไป

สิ่งที่เป็นวัตถุมันคือวัตถุ ทาน ศีล ภาวนา เห็นใหม่ ถ้ามันหยาบ มันหยาบมันก็ได้แต่หยาบ ๆ ถ้ามันหยาบขึ้นมาแล้ว สิ่งที่ยาบ วัตถุมันไม่มีที่เก็บหรือก แต่บุญกุศลมันจะท่วมโลกธาตุนะ มันก็เก็บในหัวใจเราได้ สิ่งที่ทำมามันเก็บได้ เก็บงำได้มิดชิด ไม่ให้ใครมาแย่งชิงได้เลย แต่เพชรนิลจินดาเอาไว้ในเซฟนะ โจรมันยังเข้าไปปล้น แต่ถ้าคุณงามความดีของเรา นี้คุณค่าของน้ำใจ

“ทำทานร้อยพันพันหน ไม่เท่ากับศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง มีศีลร้อยพันพันหน ไม่เท่ากับสมาธิหนหนึ่ง” ถ้ามันละเอียดขึ้นไป ๆ เราจะรู้ของเราขึ้นมา ถ้าเราไม่ละเอียดขึ้นไป นี้พวกเราทำบุญกันมาตั้งแต่เริ่มต้น เมื่อก่อนเราไปทำบุญมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร เราก็อยากให้ของของเรามันใช้เป็นประโยชน์หมดใช้ไหม

แล้วพอเดี๋ยวนี้เราโตขึ้นมา พอจิตใจเราพัฒนาขึ้นมา เรายังติดใจกับวัตถุเราไหม เราได้เสียดลแล้ว วัตถุนั้นใครเอาไปทำประโยชน์อย่างอื่นต่อเนื่องขึ้นไปนี้เราจะภูมิใจ เราจะไม่ยึดติดกับวัตถุนั้นเลย เห็นใหม่ ถ้าจิตใจเราพัฒนาขึ้นมาแล้ว นี้ถ้าจิตมันสูงขึ้น ๆ พอมันพัฒนาขึ้นไปแล้ว ต่อไปเขาทำบุญกันเราจะนั่งรอเลย ให้เขาทำให้จบ พอเสร็จแล้วเราทำทีหลังก็ได้ เพราะอะไร เพราะจิตใจเราสูงส่งขึ้นมา ถ้าจิตใจสูงส่งขึ้นมา มันรู้มันเห็น

ถ้าจิตมันสูงส่งขึ้นมา เรานึกถึงวันที่เรายึดติดของเราแล้วเราอายนะ เราอาย ถ้าระลึกได้ นี่ความสำนึกอันนี้สำคัญมาก ถ้าใครสำนึกได้ ใครรู้ได้ ไม่ต้องบอกไม่ต้องสอนนะ เขาจะคัดแปลงตนของเขา เห็นใหม่ คอมพิวเตอร์มันมีโปรแกรม ถ้าโปรแกรมมันเขียนมาอย่างไรมันจะเป็นแบบนั้น จิตใจมันมีโปรแกรมมาด้วยเวรด้วยกรรม กรรมของคนมันไม่เหมือนกัน มันโปรแกรมมา พอมันโปรแกรมมามันจะแก้ไขของมันอย่างไร นี่มันจะแก้ไขโปรแกรม

ถ้าโปรแกรมมันได้แก้ไขแล้วนะ จริตนิสัยของคนคนนั้นเปลี่ยนไป ถ้าจิตใจยังไม่ได้แก้ไข โปรแกรมมัน โปรแกรมมันก็คือโปรแกรมมัน มันก็ยังซ้ารอยอยู่อย่างนั้น ซ้ารอยอยู่อย่างนั้น แต่ถ้ามันรู้ขึ้นมา เห็นใหม่ พอรู้ขึ้นมาเราอายนะ ละอายเพราะเหตุใด ละอายเพราะว่าเราเคยเป็นอย่างนั้นมา พอเป็นอย่างนั้นมา คนที่เขาสูงกว่าเขาเห็นใหม่ ? คนที่เขาสูงกว่าเขาเห็นแล้ว แล้วเวลาสั่งสอนขึ้นมา

นี่ไง เราพูดบ่อยมาก หลวงปู่มั่นท่านบอกเลย “แก้จิตแก้ยากนะ แก้จิตแก้ยากนะ” แก้จิตก็คือการแก้ความรู้สึกนึกคิดใจ พ่อแม่แต่ละคนเลี้ยงลูกมาแต่ละคนลำบากยากเย็นขนาดไหน เวลาพูดให้มันฟังมันเชื่อไหม ? มันไม่เคยเชื่อพ่อแม่เลย แล้วก็บอกพ่อแม่ไม่รัก พ่อแม่ไม่รักทั้งนั้นนะ แล้วพ่อแม่คนไหนไม่รักลูก แต่มันเป็นไปโดยวัย

นี่วุฒิภาวะของใจ วุฒิภาวะของใจมันจะพัฒนาใหม่ ถ้ามันพัฒนาขึ้นไป สิ่งที่เราทำมา ๆ เราระลึกแล้ว สิ่งนี้สำคัญมาก เราระลึกแล้วเราเสียใจ สิ่งนั้นไม่ดีเลย มันพัฒนาขึ้นไป พัฒนาขึ้นไป แล้วมันก็มีหมุนเวียนกันมาอย่างนี้ นี่มันหมุนเวียนกันเข้ามา

ที่นี้หมุนเวียนเข้ามา ประเพณีวัฒนธรรม เห็นใหม่ ดอกไม้แต่ละเผ่าพันธุ์เขาเอามาร้อยเป็นพวงมาลัย แจกันเขาจัดดอกไม้ไว้สวยงาม ความรู้สึกนึกคิดของคนมันแตกต่างกันหลากหลาย แล้วมันมารวมกัน สิ่งที่มาวมกัน ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ผู้ที่มาบวชในธรรมวินัยนี้มาแตกต่างกันหลากหลาย บวชเสร็จแล้วถือธรรมวินัยอันเดียวกัน ถือธรรมวินัยอันเดียวกัน ต้องปฏิบัติเหมือนกัน ต้องทำเหมือนกัน

เวลาทำเหมือนกัน เห็นใหม่ ประเพณี อริยประเพณีนะ ประเพณีของโยมเขา นี่อริยประเพณี เห็นใหม่ เวลาโยมมาทำบุญ ๆ พระเวลารับแล้ว พระก็ต้องมีสติปัญญา...ในความเป็นอยู่ของโลกเขา เขากินเพื่อยศ กินเพื่อกาม กินเพื่อเกียรติ กินเพื่อสถานะ พระกินเพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติเราต้องมีสติปัญญา ตั้งสติปัญญาเพื่อความคุ้มครองความรู้สึกนึกคิดของเรา

ถ้าคุ้มครองความรู้สึกนึกคิดของเรา เห็นใหม่ ไฟในเตา ไฟในเตามันจะเป็นประโยชน์กับการประกอบอาหาร ไฟป่ามันเผาทำลายไปหมด เวลาไฟป่ามันเผา ความรู้สึกนึกคิดของเราไม่มีสติปัญญา เหมือนไฟป่า มันเผาเผาไปหมดเลย แต่พอมีสติปัญญา เรานี้เป็นพระปฏิบัติ พระฉันแล้ว ฉันเพื่อดำรงชีวิตไว้เพื่อปฏิบัติ ก็จะพยายามรักษาไฟนั้นให้อยู่ในเตา พยายามรักษาไฟนั้นไม่ให้เผาเผา ไม่ให้เผาคนอื่นเขา

คูสิการนั่งสมาธิภาวนาต้องการความสงบสงัด แม้แต่การเดินไป การเหยียบรังเท้าไปนะ เสียงซบ ! กร๊บ ! กร๊บ ! พระเขาตื่นตื่นแล้ว พระมันมีความละเอียดอ่อนใจแล้ว แม้แต่การย่างเท้าไป ฉะนั้น เราอยู่บ้านตาคณะ กติกาของที่วัดป่าบ้านตาด ห้ามพระเดินเข้าไปในกุฏิของใคร ๆ มันจะมีทางสายกลางอยู่ แล้วกุฏิมันจะมีทางแยกออกไป แล้วห้ามเดินเข้าไป เพราะเราไม่รู้ว่าเขาจะภาวนา

อยู่หรือเปล่า เขาเป็นสมาธิอยู่หรือเปล่า การที่เราเหยียบเท้าเข้าไป เห็นไหม เขานั่งสมาธิอยู่ กำลัง พุทโธจิตจะลงอยู่ เสียงกร๊ับ ! ซับ ! ซับ ! มานี้ จิตเขาออกแล้ว

ถ้าคนปฏิบัติไปนะ เวลาจิตใจสูงขึ้น ๆ นะ มันยังรักษาเราเพื่อไม่ให้ไปกระทบกระเทือน คนอื่น เพราะเราก็ปรารถนาอย่างนั้น เขาก็ปรารถนาอย่างนั้น ทุกคนก็ปรารถนาความดีทั้งนั้น แล้ว เราไปทำให้เขาสะเทือนนี้มันน่าเสียใจไหม ถ้ามันน่าเสียใจ เพราะอะไร เพราะเราก็ปรารถนาอย่าง นั้น ถ้าจิตใจสูงขึ้นนะ

ถ้าจิตใจไม่สูงขึ้น “ก็ไม่เห็นเป็นอะไรเลย ก็แค่นี้เอง ของเล็กน้อย” เขื่อนมันจะพังเพราะตม คณะ ของเล็กน้อยนี้ เล็กน้อยแล้วก็จะมากขึ้น ๆ

หลวงตาท่านบอก เราอยู่กับหลวงตานะ ท่านบอกว่า จิตใจที่เป็นธรรมมันก็ลำบากลำบาก จิตใจที่เป็นธรรม คนที่เป็นธรรมเขาไม่แสดงออก แต่จิตใจที่หยาบ จิตใจที่ต่ำก็เหยียบย่ำทำลายเขา จิตที่เป็นธรรมเขาพูดไม่ออกนะ เขาพูดไม่ออก เขาได้แต่กรอกหน้า ถ้าจิตใจมันสูงส่ง แต่จิตใจที่ มันต่ำนะ มันนึกไม่ออก นึกไม่ได้

นี่บอกขวัญใจ ขวัญกำลังใจของเรา ถ้าขวัญกำลังใจ เราก็ทำแต่สิ่งที่หยาบ ๆ อยู่อย่างนั้น ทำ สิ่งที่หยาบ ๆ อยู่อย่างนั้น ทำไมเราไม่มีปัญญาของเรา ถ้าเรามีปัญญาของเราจะ ละอายใจ เรา จะละอายว่า สิ่งนี้เราทำของเล็กน้อย แต่มันไปหนักหน่วงกับคนที่จิตมันจะสงบนะ จิตที่สงบ จิตที่ ระงับ ไครภาวนาแล้วจะรู้

ฉะนั้น เวลาเข้าไปในวัดปฏิบัติเขาต้องการพินสถานที่ เขาเรียกว่า “เคารพสถานที่” สถานที่นี้เป็นสถานที่ของนักปฏิบัติ ผู้ทรงศีลเขาต้องการทำความสงบของเขา เราจะเข้า เราจะ ออก นี้ผู้ที่ประพฤติกุศลกรรมฐาน ก่อนจะเข้านะ เขาระวังเสียง ระวังเรื่องกระเทือนคนนั้น เขาระวัง มาก

เพราะถ้าเสียงนี้ไปทำให้กระทบกระเทือนกับผู้ประพฤติปฏิบัติอยู่ มันเป็นเวรเป็นกรรม หมคณะ เราจะกินอาหาร เราตักอาหารเข้าปาก นี่จะเข้าปาก แล้วคนดึงอาหารจากมือเราไปเราว่ามี โทษไหม “จิต” จิตมันจะสงบ จิตมันจะเข้า แล้วสิ่งที่ไปกระทบกระเทือนให้มันออก สิ่งนี้เราเห็น โทษของมันไหม

แต่โลกไม่เห็นนะ โลกไม่เข้าใจ โลกเข้าใจไม่ได้ ถ้าโลกเข้าใจไม่ได้ก็ว่า “พระปฏิบัติ พระที่มีคุณธรรม อะไรก็ต้องได้ดี ทำไมหนุ่มก็ไม่ได้ นี่ก็ไม่ได้ อะไรไม่ได้ไปหมดเลย” มันไม่ได้ สิ่งที่มีมันไม่ได้เพราะมันไปกระเทือนคนอื่น มันไม่ได้กระเทือนกฏกติกานั้นหรอก

กฏกติกานี้มีไว้ เห็นไหม ดอกไม้หลากสีร้อยขึ้นมาให้เป็นพวงมาลัย ในแจกันดอกไม้หลากสีมันจะมีความสวยงามของมัน จิตนิสัยส่วนตนก็เรื่องหนึ่ง แต่กฏกติกาเราต้องรักษาไว้เพื่อไม่ให้กระเทือนกัน ถ้าจิตใจมันพัฒนาขึ้นมา มันจะเห็นของมัน

แล้วเห็นของมันแล้วนะ หอมเวลาเขาไปกินอาหาร เขาไปในสถานที่ต่าง ๆ เขาจะไม่เข้าไปสถานที่ที่เป็นพิษเป็นภัย เพราะเขารู้ว่ามันเป็นโทษ ไอ้พวกเรานี้ไม่รู้เรื่องนะ ที่ไหนไปได้ทั้งนั้น ที่ไหนที่เป็นสารพิษ เป็นต่าง ๆ เราจะไม่เข้าใจทั้งนั้น เสร็จแล้วพอเจ็บไข้ได้ป่วยก็ไปหาหมอ มันเป็นเพราะอะไร มันเป็นเพราะอะไร ? เป็นเพราะเราไม่รู้ในสถานที่นั้น

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรารู้แล้วนะ หอมเขาเห็นสถานที่ไหนมีสารพิษ มีสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยกับร่างกาย เขาจะไม่เข้าไปสถานที่นั้น อันนี้ก็เหมือนกัน คนที่ประพฤติปฏิบัติเขาก็รู้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ สิ่งใดไม่เป็นประโยชน์ ฉะนั้น เราถึงต้องแสวงหา

“แล้วทำไมต้องสงบสงัดล่ะ ในที่ชุมชนภาวนาไม่ได้หรือ ?” ภาวนาได้ต่อเมื่อภาวนาแล้ว

...

อย่างที่บอกว่า “ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ” มันจะเป็นธรรมชาติต่อเมื่อพระอรหันต์พูด เพราะพระอรหันต์ สรรพสิ่งนี้มันกลับไปสู่สถานะเดิมของมันหมด แต่ถ้ากิเลสของเรานี้ไม่เป็นธรรมชาติหรอก ร้อนก็ว่าร้อน หนาวก็ว่าหนาว ทุกข์ก็ว่าทุกข์ มันยังไม่เป็นธรรมชาติ แต่ถ้าจิตใจเป็นธรรมแล้วมันถึงจะเป็นธรรมชาติ

นี่ก็เหมือนกัน ทำไมต้องไปที่สงบสงัด ทำไมต้องเป็นอย่างนั้น ? เป็นอย่างนั้นก่อน ต้องฝึกหัดก่อน ลูกของเราอย่าเสียโอกาสนะ ต้องกอด ต้องดูแลรักษา พอโตขึ้นมาจะไปสอนมันไม่ทันแล้วนะ นี่ก็เหมือนกัน จิตใจเราปฏิบัติต้องสงบสงัดก่อน เห็นไหม สัปปาเย ๔ สถานที่ที่เป็นสัปปาเย อาหารเป็นสัปปาเย ครูบาอาจารย์เป็นสัปปาเย

สัปปาเยคือว่าผู้ชี้นำ สถานที่ที่ดี สิ่งต่าง ๆ ที่ดี จะทำให้ลูกเราฉลาด ลูกเราดี แล้วถ้ามันโตขึ้นมาจะจะไปสอนตอนนั้นก็เสียค่ายแล้ว หมดโอกาสแล้วนะ

ฉะนั้น สิ่งที่ทำนี้ ถ้าจิตใจมันเป็นเหมือนกันมันก็จะไม่มีปัญหา แต่จิตใจของคนมันไม่เหมือนกัน แล้วการพัฒนาต่าง ๆ มันก็ต้องมีพัฒนาเป็นวัยขึ้นมา “วัย” เห็นไหม นี่เราได้อายุขัยนี้มา นี่คือเรื่องอายุขัยของโลก “วัย” คูณสามณเระ ๗ ขวบเป็นพระอรหันต์ นี่สามณเระ ๗ ขวบนะ แล้วพวกเราร้อยกว่าปียังไม่รู้เรื่องธรรมะเลย ๗ ขวบเขาเป็นพระอรหันต์ นี่ต่างกันโดยวัย วัยของจิตกับวัยของโลกแตกต่างกันมาก

ถ้าวัยของเขาดีนะ หลวงตาบอกว่า “ผู้เป็นธรรม สามณเระผู้เป็นธรรมเราจะต้องฟังเลย แต่ถ้าผู้เฒ่าผู้แก่ถ้าไม่เป็นธรรมก็เท่านั้นนะ”

ฉะนั้น สิ่งที่เราทำนี้ทำเพื่อเรานะ นี่ปีใหม่ ถ้าใครพัฒนาตัวเองขึ้น เราจะได้ของขวัญแก่ตัวเอง เราจะให้ขวัญกำลังใจเรา เราจะมีสติปัญญาเพื่อเรานะ เพื่อเรา เพื่อประโยชน์กับเรา วันนี้วันปีใหม่แล้วตรงกับวันพระด้วย วันพระคือวันผู้ประเสริฐ ถ้าจิตใจเราประเสริฐ จิตใจเราเข้มแข็งจะเป็นประโยชน์กับเรา เอวัง